

**Badische Landesbibliothek Karlsruhe**

**Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe**

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes  
aliquot**

**Stahl, Daniel**

**Jenae, 1662**

Regula IV. Forma date esserei

**urn:nbn:de:bsz:31-102400**

## REGULA III.

*Forma quanto dant esse nobilior, tanto sunt nobiliores.*

Habet hoc *Armandus de Bello Vesu Lib. II. Term. cap. XL.* cujus verba hæc sunt: *Hæc forma (substantialis) est in quadruplici gradu: quia quedam forme substantiales sunt, que solum dant esse: ut forme omnium inanimatorum, ut forma lapidum & hujusmodi. Quedam sunt, que dant esse & vivere, ut forme vegetabilium, sicut plantarum. Quedam sunt, que dant esse, vivere, & sentire: ut forme animalium, & dicuntur anime sensive. Quedam autem, que dant esse, vivere, sentire & intelligere, ut anime hominum, que rationales dicuntur. Et quanto dant esse nobilior, tanto etiam sunt nobiliores: propter quod anima rationalis inter omnes summum obtinet gradum. Hæc Armandus.*

## REGULA IV.

*Forma dat esse rei.*

I. Quia præcedenti Regulâ diximus, *formam dare esse nobilior, quàm alteram, ided non possumus non id explicare, quod dicitur, formam dare esse rei.*

II. Sciendum autem, duplex apud Philosophos occurrere esse, nempe *esse essentia, & esse existentia.* Illud est id, quod primò in

NN

re

re concipitur, & abstrahitur ab existentia quatenus cuiuslibet rei sua est essentia, esse non existat in rerum natura, juxta *Partiæ Primæ Disp. I. Reg. VI.* ubi dicitur, *essentia rerum esse æternas.* Hoc autem posterius est, esse actu in rerum natura extra nihil: quod competit rebus creatis non ab æternò & necessariò, sed contingenter & in tempore: quemadmodum licet hæc propositio ab omni æternitate fuerit vera: *Homo est animal rationale*; hæc tamen: *homo existit*, vel *animal rationale existit*, ante mundi creationem non fuit vera.

III. Porrò cum dicitur, formam dare esse rei, potest hoc intelligi vel de materia sive subjectò, cui inest, vel de compositò. Thomistarum sententia est, materiam quidem habere essentiam actualem & realem, ut per se & seorsim à formâ consideratur, & ita formam non dare materiae essentiam, sive esse essentia; existentiam tamen habere à formâ, seu, quod idem est, formam dare materiae esse existentia, eò modò, quò albedo dat esse albo, & per eam aliquid est album. Alii tamen rectius statuunt, materiam esse ens actu in rerum natura, & habere existentiam propriam, & non à formâ acceptam. Cujus sententia sunt Scotus *II. dist. XII. quest. II.* ejusque discipuli, eamque sequun-

sequuntur  
lerus I. P.  
II. J. VI. 8.  
IV. V.  
citur, qu  
secundum  
idem su  
Quod lic  
monstrat  
riò disp.  
disp. Mer  
dunt Th  
tiam ad  
acceptam  
habere  
formâ a  
V. Se  
sentia; a  
mentam  
sentian  
ties una  
pit, tot  
Conseq  
materia  
lis, sic  
tia prob  
acciper  
tere exi  
tiam, i

sequuntur Pererius *L. V. Phys. cap XIII.* Tol-  
 lerus *I. Phys. quest. XIII.* Mendoza *disp. Phys.*  
*II. f. VI.* & alii.

IV. Veritas hujus Regulæ inde conspi-  
 citur, quod essentia actualis & existentia  
 secundum rem non differunt, sed unum &  
 idem sunt essentia actualis & existens.  
 Quod licet Thomistæ non concedant, de-  
 monstratum tamen sufficienter est à Soa-  
 riò *disp. Metaph. XXXI. f. VI.* & Mendoza  
*disp. Metaph. IIX. f. IV.* Si ergò, quod conce-  
 dunt Thomistæ, materia prima habet essen-  
 tiam actualem propriam, & non à formâ  
 acceptam, necesse etiam est, concedat eam  
 habere existentiam propriam, & non à  
 formâ acceptam.

V. Sed quicquid sit de distinctione exi-  
 stentiæ ab essentiâ actuali, nos ita argu-  
 mentamur: Si materia suam habet exi-  
 stentiâ à formâ, sequitur, materiam, quo-  
 ties unam formam amittit, & novam reci-  
 pit, toties interire & de novò produci.  
 Consequens est absurdum, propterea, quòd  
 materia est incorruptibilis & ingenerabi-  
 lis, sicut suprâ audivimus. Consequen-  
 tia probatur, quia rem produci, est, eam  
 accipere existentiam, & interire, est, amir-  
 tere existentiam. Sed accipere existen-  
 tiam, idem est, quod extra causas consti-  
 tui

tui, & amittere existentiam, idem, quod definire esse extra causas: Plura de hâc controversiâ videantur apud alios.

VI. Quantum ad compositum, formam illi dare esse tùm essentiali tùm existentiam (quemadmodum albedinem dare esse album, & animam dare esse animatum) nullum planè videtur esse dubium.

VII. Verùm idem etiam de materiâ dicendum videtur. Est enim & materia causa interna, & pars essentialis, & in conceptu quidditativò compositi includitur. Imò & reliquæ causæ dant esse rei. Definitur enim causa in communi, quod sit *principium per se influens esse in aliud*, i. e. communicans & dans esse alii. Sic ignis, tanquam causa efficiens, dat aquæ, & cuilibet alii rei calefactibili esse calidum: & cur ferra sit ferrea, id provenit à fine, cum aliâ eâ ad secundum uti non possemus. Quod si igitur omnes causæ dant esse rei, cur (inquiat aliquis) id de formâ peculiariter pronunciatur?

IX. Dixit quis, quantum ad efficientem id fieri propterea, quòd illa non dat esse composito, nisi mediante formâ, quatenus eam è materiâ educit, aut saltem cum materiâ unit; vel propterea, quòd efficiens causa non dat esse essentiali, ut ab existentia

præ-

præcin  
ficiens  
cendò e  
ducere  
fas & in  
facere r  
stentiam  
fas in r  
posset.  
influxu  
nalem.

IX.  
rebus  
forma  
materia  
termin  
specifio  
mento  
& sunt  
differe  
qua &  
pter fo  
videtu  
etiam

X.  
cam, i  
det rei  
det fo  
tur, (

dem, quod  
de hâc con-  
formam  
existentia,  
are esse al-  
atum) nul-  
materiâ di-  
ateria cau-  
in conce-  
cluditur. I.  
Defini-  
od sit prin-  
i. e. com-  
ignis, tan-  
& cuilibet  
m: & cur  
cùm aliâ  
s. Quod  
i, cur (in-  
aliariter-  
d efficien-  
non det  
mâ, qua-  
tem cum  
efficiens  
existentiâ  
præ-

præcinditur, sed solum esse existentia. Ef-  
ficiens enim non dat rei esse, nisi produ-  
cendô eam. Sed quid aliud est, rem pro-  
ducere, quàm eam constituere extra cau-  
sas & in rerum naturâ? At hoc ipsum est  
facere rem existentem, siquidem per exi-  
stentiam est aliquid formaliter extra cau-  
sas in rerum naturâ. De sine responderi  
posset, eum non dare esse realiter, sive per  
influxum realem, sed tantum per intentio-  
nalem.

IX. Quantum ad materiam, quia illa in  
rebus diversarum specierum est eadem,  
forma autem cuilibet speciei est propria,  
materia tantum dat esse confusum & inde-  
terminatum, forma verò determinatum &  
specificum: quemadmodum materia ele-  
mentorum est eadem, formæ verò diversæ,  
& sunt elementa quatuor corpora specie-  
differentia, estque unum ignis, alterum a-  
qua &c. non propter materiam, sed pro-  
pter formam. Has igitur ob causas formæ  
videtur attribui, quod det esse rei, & non  
etiam aliis causis.

X. Verum ut de materiâ imprimis di-  
cam, illa licet sæpè sit communis, & non  
det rei esse tale & specificum, sed id solum  
det forma, in quâcunque materiâ reperia-  
tur, (sicut e. c. albedo dat album; dispo-

ficio medii cum extremis facit Syllogif-  
 mum, quæcunque tandem fuerit materia;  
 estque res clara in materiâ primâ, quæ de  
 se est communis, & apta, ut cujuslibet  
 compositi naturalis pars sit; id tamen non  
 experimur esse perpetuum. Nam sæpè com-  
 positum aliam peculiarem requirit mate-  
 riam: quemadmodum de ferrâ patet, cu-  
 jus forma consistit in *esse dentatô*, materiâ  
 autem oportet esse ferrum; sic & sinum  
 pro formâ curvitatem importat, materiâ  
 & subjectum est solus nasus. Videatur Phi-  
 losophus *VII. Metaph. cap. V.* ubi duo ac-  
 cidentium genera nominat, nimirum *re-*  
*spectiva* quædam, quædam verò *absoluta*.  
 Nec solum in hisce accidentalibus res ita  
 sese habet, sed & in substantialibus. Nam  
 ad constitutionem hominis præter animam  
 rationalem, requiritur etiam materia cer-  
 tis organis prædita. In hisce sanè non so-  
 la forma, sed & materia dat esse specificum;  
 imò nec materia per se & seorsim, nec for-  
 ma per se & seorsim, sed utraque simul &  
 cum alterâ dat esse proprium & specificum.  
 Si enim charta aut lignum ita dentatum sit  
 ut ferra, non erit ferra, sed ferrum adesse  
 oportet: quemadmodum videre est apud  
 Aristotelem *II. Phys. t. 88.* Sed neque si fer-  
 rum sit, non tamen dentatum sit, ferra erit.

Utrum-

Utrum  
 quoque  
 materi  
 distincta  
 non ess  
 est, & e  
 & form  
 Videtur  
 forma  
 dare e  
 nempè  
 XI.  
 ceat su  
 ter, ni  
 quod a  
 beat e  
 dio, a  
 dum e  
 II. Ph  
 XII  
 niter  
 forma  
 mum  
 sine u  
 cificè  
 sunt p  
 ma ab  
 id, q  
 tur,  
 quâ

Utrumque igitur simul dat esse ferræ. Sic quoque etsi ponamus, animam informare materiam simplicem, & nullis organis distinctam, (sive possibile hoc sit, sive non) non esset tunc homo. Quod igitur homo est, & esse humanum habet, id & materia & formæ simul acceptum referendum est. Videtur ex istis perspicuû, interdum solam formam, in materiâ tamen constitutam, dare esse specificum; interdum ambas, nempe materiam & formam simul.

XI. Quantum ad finem, etsi ille non exerceat suam causalitatem nisi intentionaliter, nescio, an propterea negari debeat, quod det esse rei. Certè quod ferræ debeat esse ferrea, id dat ipsi finis, nempe sensio, ad quam est comparata: quemadmodum expressè docet Aristoteles *cit. t. 88. II. Physic.*

XII. Forſitan hæc eſt ratio, cur communiter dicatur, *formam dare eſſe rei*, quod forma eſt quaſi complementum, & ultimum id, quò poſitò in materiâ, eò ipſò, & ſine ullò mediò res conſtituitur in eſſe ſpecificò; reliquæ autem cauſæ, quia formæ ſunt priores, (ſaltem naturâ, cum ipſa forma ab iis dependeat) non ſunt ultimum id, quò poſitò res ſive compoſitum ponatur, ſed debent quaſi expectare formam, quâ præſente, eò ipſò res habet ſuum eſſe.

XIII. Clarum autem est ex §. VI. hanc Regulam intelligendam esse de eò, quod *habet formam*, sive de *compositò*, quod ex *formâ constituitur*. Nam quod formam non habet, quomodo ipsi forma dare potest esse? Videtur etiam ex iis, quæ hæcenus diximus, præcedentem Regulam ita intelligendam esse: *Quicquid est, per suam formam est*, nempe *quantum ad esse specificum, vel per formam tantum, vel per formam & materiam simul.*

## REGULA V.

*Forma est indivisibilis.*

I. Præsupponendum est hîc I. duplicis generis esse formam: quædam enim est *substantialis*, ut anima; quædam *accidentalîs*, ut color, albedo. II. Repetenda est distinctio formæ in *materialem & immaterialem*. III. Sciendum, posse hîc dubium esse de quadruplici divisibilitate: an scilicet forma sit divisibilis, an indivisibilis 1. in partes essentielles physicas, quæ sunt materia & forma; 2. in partes essentielles logicas quæ sunt genus & differentia; 3. in partes integrales sive quantitativas; 4. ratione intensiõnis in gradus. Jam pro explicatiõne Regulæ ponemus sequentes conclusiõnes.

II. I. *Nulla forma est divisibilis in materiam*

riam &  
consta  
divid  
III.  
ferent  
differ  
& diff  
& diff  
ma er  
mitur  
quod  
defini  
corpor  
est cor  
IV.  
fione  
specifi  
sum  
scend  
litas  
const  
in eâ  
V.  
visibi  
ipsa  
visibi  
aliæ  
est re  
vide